

Onze natuur is stadsnatuur

Jelle Reumer [reumer@hetnatuurhistorisch.nl]

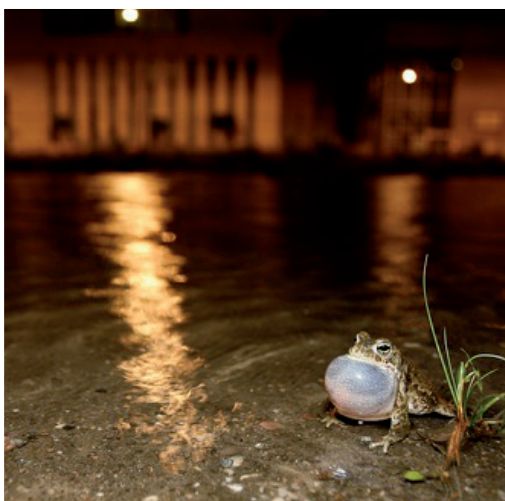
Al een tijdje woont de helft van de wereldbevolking in steden. Drie komma zes miljard stedelingen zijn dat. Dat is nogal wat, en met intussen ruim zeven miljard mensen op een grotendeels onbewoonbare planeet ook niet te vermijden. Wat betekent dat cijfer? Wat betekent dat voor de natuur, maar ook: wat betekent dat voor de mensen zelf?

Diersoorten (plantensoorten trouwens ook) leven in principe in de omgeving waar ze het best bij zijn aangepast, meestal de omgeving waar ze zijn ontstaan. Zo leven ijsberen op de Noordpool, apen in het oerwoud en giraffen op de savanne. We zouden het gek vinden als dat anders was. De mens daarentegen, een diersoort die nog niet zo lang geleden is ontstaan op de savanne en daar in theorie zijn ideale omgeving zou moeten vinden, leeft in toenemende mate in de stad. Kennelijk is de stad in de loop van de tijd onze voorkeurshabitat geworden, de mens heeft als het ware de savanne ingevuld voor de stad. De meeste mensen zouden inderdaad niet anders meer willen, want wees eerlijk: wie wil er terug naar de hete vlakten van Oost-Afrika waar de mensheid vandaan komt, en de gemakken die de stad ons biedt vergeten? Weg van de supermarkt, de school, de bioscoop, de huisartsenpost, het bejaardentehuis, de kindercrèche, het theater en het ziekenhuis. Dat wil niemand, of hooguit in de vorm van een drieweekse georganiseerde groepsreis met een daar in gespecialiseerd reisbureau en een terzake deskundige reisleiding.

Het roept veel vragen op. Wat is dan die stad? Wat kenmerkt onze voorkeurshabitat? Wat leven daar, behalve de mens, voor andere soorten dieren en planten? Hoe gaan we daar mee om? En hoe gaan ze met ons om? Kunnen we wat van ze leren? En - ook een interessante vraag - is de natuur in de stad te beklagen, is de stadsnatuur zielig?

Onze relatie met de natuur in de stad is het onderwerp van een groot project dat we volgend jaar willen starten. We doen dat omdat we vinden dat 'de stad' en 'de natuur' twee begrippen zijn die elkaar weliswaar lijken uit te sluiten, maar dat in werkelijkheid niet doen. Integendeel, de stad is natuur. Ik geef onmiddellijk toe dat je er op verschillende manieren tegenaan kunt kijken, maar één van die manieren is de stad te beschouwen als een natuurgebied. Die zienswijze willen we gaan uitwerken, en we hebben daar ook uw hulp bij nodig.

De mens leeft te midden van een urbaan milieu met urbane dieren en planten, en drukt daar een grote stempel op. De stad is voor de dieren en planten die er leven gewoon een leefomgeving als elke andere. Er zijn bodem, steen, regen, zon, wind, warmte en koude, en zijn planten en dieren, roofdieren en prooidieren, winnaars en verliezers, net als overal elders. Ook in de stad gaat de natuur gewoon zijn gang, past zich aan, laat soorten verdwijnen en soorten zich vestigen. De natuur laat zich niet zomaar onderdrukken. Belangrijk kenmerk is wel dat er één diersoort is die de omgeving manipuleert en vormgeeft - en dat is de mens. In de ecologie noem je zo'n diersoort een keystone species, een sluitsteen-soort. Dat zijn wij. En de natuur past zich daaraan aan. In plaats van grutto's leven er nijlganzen, in plaats van gagelstruikjes groeien er vijgenboompjes. Het belangrijkste roofdier is onze huiskat. De belangrijkste alleseter is de bruine rat.

▲ Roepende rugstreeppad. (Daan van der Elsen)

Om de natuur echt te leren kennen, denken we al snel dat we naar de BBC en de EO moeten kijken, of dat we naar het tropisch regenwoud, het Great Barrier Reef of de Serengeti moeten reizen. Of desnoods naar de Noordkaap of Vuurland. Niets is minder waar. De natuur woont bij ons om de hoek. De stadsnatuur is de meest dichtbij natuur die we hebben. Het is inderdaad niet de natuur die we kennen van de televisie, van boeken en tijdschriften of van inzamelingsacties. Dat is ver-van-ons-bed natuur, dat we vrijwel allemaal slechts

kennen van de beeldbuis of van het drukwerk. Maar een flatscreen of een glossy zijn geen natuur. Het zijn er hooguit de verbeeldingen van. Onecht, virtueel. Wees eerlijk: wie heeft er ooit een panda of een leeuwaapje in het wild gezien? Een neushoorn of een baobab? De stadsnatuur daarentegen is ónze natuur, van u en mij, van ons allemaal. In de stad zijn ook roof- en prooidieren te vinden. Er zijn ecologische kringlopen en voeselpyramides, recht voor onze neus. Het is daarom van groot belang dat we die natuur eens wat beter leren kennen. Want kennis leidt tot begrip, en begrip tot bescherming. Wie écht van de natuur houdt (en wie van onze lezers doet dat niet?), houdt ook van de natuur in de stad. Onze eigen natuur, zo dichtbij en toch zo onbekend. Elders in deze Straatgras leest u meer over het project 'Pure Veerkracht', dat we eind mei 2014 willen openen. Het zal een interactief project worden, waar iedereen die de stadsnatuur een warm hart toedraagt aan kan meewerken. U ook. ◀